GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ, מועד נבצרים תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 1262
קובץ: תשובות סופיות

תנ"ך

שאלון 1262 (אקסטרניים)

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.
מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות – (2×40) – 80 נקודות
פרק שני – נושאי הבחירה – (1×20) – 20 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך עברי שלם בלי פירושים ובלי תוספות.
מותר להשתמש בתנ"ך מתורגם.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
מותר להשתמש במילון לועזי־עברי / עברי־לועזי.
ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד. (2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.
הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.
כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!

כללי המענה במועד זה (קיץ נבצרים תשפ"א): כללי הבחירה מודפסים בשאלון עצמו, והם מבנה המענה: פרק ראשון (סיפורי ראשית העולם והאנושות) – שתי השאלות 1–2 (חובה), ובכל שאלה סעיף א' חובה (25 נקודות) ועוד סעיף אחד מתוך ב'–ג' (15 נקודות) = 80; פרק שני – שאלה אחת מתוך 3–4 (על אהבה וחסד או בין שאול לדוד) = 20. מבנה זה (80 + 20) תואם את מכתב הפיקוח על הוראת המקרא מיום 15.12.20 על מבנה שאלון 1262. במסמכים הרשמיים שבידינו (מכתבי מבנה הבחינה ומסמכי התובנות) לא נמצא מסמך העוסק במועד זה; מסמך התובנות לחורף תשפ"א (11.04.21) עוסק במועד החורף בלבד. לכן מובא כאן המבנה כפי שהודפס בשאלון.

הערה לפתרונות: בציטוטי הפסוקים בפתרונות השם המפורש נכתב בצורת ה' (גם עם אותיות שימוש: וַה', לַה'), כמו בשאלון. בשאלה 4 (שמואל א כ"ד) מספרי הפסוקים הם כמו בשאלון; במהדורות שבהן הפרק מתחיל בפסוק "וַיַּעַל דָּוִד מִשָּׁם" (כמו מהדורת הנוסח שממנה מצוטטים הפסוקים) מספר כל פסוק גדול באחד, והוא מובא בסוגריים המרובעים (למשל: "חָלִילָה לִי מֵה'" (שמואל א כד, ו [בחלוקה אחרת: כד, ז])).

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות

שאלה 1

א. (1) [שתיים מאלה] הבדלה: מן "תהו ובהו" והחושך (ב) אלוהים מבדיל בין אור לחושך (ד), בין מים למים (ז), ומקווה את המים כדי שתיראה היבשה (ט) – כל דבר במקומו; מיון למינים: הצומח והחי נבראים "למינהו" (יא–יב, כא) – קטגוריות קבועות; קריאת שמות: "ויקרא אלהים לאור יום" (ה) – הגדרה ותפקיד לכל רכיב. (2) [שתיים מאלה] נוסחה חוזרת בכל יום: "ויאמר אלהים... ויהי כן... וירא אלהים כי טוב... ויהי ערב ויהי בקר יום..." – תבנית קבועה; מבנה מקביל: ימים א–ג יוצרים מרחבים וימים ד–ו ממלאים אותם (אור–מאורות; רקיע ומים–עוף ודגים; יבשה וצומח–חיות ואדם); מניין ימים רצוף והדרגה מן הפשוט אל המורכב.

ב. (1) [שניים מאלה] להבדיל בין היום ובין הלילה (יד); להיות לאותות ולמועדים, לימים ושנים – לוח הזמנים (יד); להאיר על הארץ (טו, יז); למשול ביום ובלילה (טז, יח). (2) המאורות הם נבראים: "ויעש אלהים את שני המארת" (טז), "ויתן אתם אלהים ברקיע" (יז) – אלוהים יוצר וממקם אותם; אין להם שמות (שמש, ירח) אלא "המאור הגדל" ו"המאור הקטן"; הם נבראים רק ביום הרביעי ותפקידם לשרת – "להאיר על הארץ". הם כלים בידי האל ולא אלים.

ג. (1) כל היצורים צמחונים: לאדם ניתנו "כל עשב זרע זרע... וכל העץ" (כט), ולחיות "כל ירק עשב לאכלה" (ל) – אין יצור שהורג יצור אחר כדי לאכול, ולכל אחד מזון משלו, בלי תחרות. (2) ישעיהו יא, ו–ז עולה בקנה אחד: "וגר זאב עם כבש... ואריה כבקר יאכל תבן" – גם הטורפים אוכלים צמחים וחיים בשלום, כמו בבראשית א, ל. בראשית ט, ב–ד מנוגד: "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ" ו"כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה כירק עשב נתתי לכם את כל" – מותר לאדם לאכול בעלי חיים, והיחסים ביניהם הם פחד ואיום.

שאלה 2

א. (1) התוכנית: לבנות עיר ומגדל שראשו בשמים – "הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים" (ד). המטרה: "ונעשה לנו שם פן נפוץ על פני כל הארץ" (ד) – לזכות בשם (תהילה וכוח) ולהישאר מאוחדים במקום אחד, לא להתפזר. (2) בלבול השפה – "ונבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת רעהו" (ז): כוחם היה "שפה אחת", ובלי יכולת להבין זה את זה אין שיתוף פעולה, ולכן "ויחדלו לבנת העיר" (ח). הפצתם – "ויפץ ה' אתם משם על פני כל הארץ" (ח): בדיוק מה שחששו ממנו ("פן נפוץ"); מפוזרים, אינם יכולים להישאר יחד ולבנות עיר אחת.

ב. (1) בבראשית יא, ד הדוברים הם בני האדם עצמם: "ונעשה לנו שם" – הם רוצים ליצור לעצמם תהילה וכוח במעשה ידיהם, בלי האל ואולי כנגדו ("וראשו בשמים"). בשמואל ב ז, ח–ט הדובר הוא ה' (בדברי נתן): "ועשתי לך שם גדול כשם הגדלים אשר בארץ" – השם הוא מתנה שה' נותן לדוד, שבחר בו להיות "נגיד על עמי", והוא קשור לשליחות. (2) מסכים: בני בבל מבקשים שם לעצמם ולא לשם ייעוד; "וראשו בשמים" – יומרה להגיע לשמים; ה' רואה בתוכנית סכנה – "לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות" (ו) – ופועל נגדה. [אפשר גם: לא מסכים – הכתוב אינו מזכיר חטא; הרצון להיות מאוחדים מובן, ופעולת ה' היא תיקון ולא עונש – הפצה שממשמשת את "ומלאו את הארץ".]

ג. (1) "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל" – הפסוק מתאר את האל כמי שצריך לרדת ממקומו כדי לראות, כאילו הוא מוגבל במקום ואינו יודע מה קורה בארץ. הדבר סותר את התפיסה שהאל נמצא בכל מקום, יודע הכול ואין לו גוף. (2) לפי רש"י ה' אינו צריך לרדת – הוא יודע הכול – אבל הכתוב מתאר כך כדי ללמד דוגמה: גם מי שבידו כל הידיעה בודק בעצמו לפני שהוא פוסק. מכאן לשופטים (ולכל אדם): אין להרשיע ולהעניש על סמך שמועה או הנחה, אלא רק אחרי שראו את הדברים בעצמם והבינו אותם עד הסוף.

פרק שני – נושאי הבחירה

שאלה 3

א. נעמי הורתה לרות לשכב למרגלות בועז ולחכות שהוא יורה לה מה לעשות: "והוא יגיד לך את אשר תעשין" (ד), ורות הבטיחה "כל אשר תאמרי אלי אעשה" (ה). אבל כשבועז שאל "מי את", רות לא חיכתה להוראותיו אלא היא שאמרה לו מה לעשות: "ופרשת כנפך על אמתך כי גאל אתה" (ט). התעוזה: אישה צעירה, זרה ועניה פונה לבעל אחוזה מכובד בהצעת נישואים, ואף קושרת אותה לחובת הגאולה של משפחת אלימלך.

ב. [שתיים מאלה] (1) רות באה בסתר, בלילה, לאיש שאכל ושתה – "וייטב לבו... ותבא בלט ותגל מרגלתיו ותשכב" (ז); בועז נבהל – "ויחרד האיש וילפת" (ח) – תגובתו לא הייתה צפויה: הוא יכול היה לגרש אותה, להשפילה או לנצל אותה. (2) סיכון לשמה הטוב: היא קמה "בטרם יכיר איש את רעהו", ובועז אומר "אל יודע כי באה האשה הגרן" (יד) – אילו נראתה, הייתה נחשבת לפרוצה ושמה ושם בועז היו נפגעים. (3) סיכון שהתוכנית תיכשל: "וגם יש גאל קרוב ממני" (יב) – ייתכן שהגואל האחר יגאל אותה, ולא בועז.

שאלה 4

א. דוד מחזיק בכנף המעיל שכרת ומשתמש בה כראיה מול שאול, ברבים: "ואבי ראה גם ראה את כנף מעילך בידי כי בכרתי את כנף מעילך ולא הרגתיך דע וראה כי אין בידי רעה ופשע... ואתה צדה את נפשי לקחתה" (יא [בחלוקה אחרת: יב]). כריתת הכנף ואי־הריגת שאול משמשות את דוד להוכיח את חפותו ולהביא את שאול להפסיק לרדוף אחריו – כלומר להציל את חייו ולזכות בלגיטימיות בעיני העם. [אפשר גם: "לא אשלח ידי באדני כי משיח ה' הוא" (י [בחלוקה אחרת: יא]) – דוד קובע שמשיח ה' אינו נפגע, עיקרון שיגן עליו עצמו כשיהיה מלך.]

ב. "ויהי אחרי כן ויך לב דוד אתו על אשר כרת את כנף אשר לשאול" (ה [בחלוקה אחרת: ו]) – לבו של דוד מייסר אותו אפילו על פגיעה סמלית במעיל, בשעה שאיש אינו רואה ושום תועלת אינה כרוכה בכך; ומיד: "חלילה לי מה' אם אעשה את הדבר הזה לאדני למשיח ה' לשלח ידי בו" (ו [בחלוקה אחרת: ז]) – הוא מסרב, נגד עצת אנשיו ולמרות ההזדמנות, לפגוע במלך המשוח. מצפון ועיקרון, לא חישוב. [אפשר גם: "ישפט ה' ביני ובינך... וידי לא תהיה בך" (יב [בחלוקה אחרת: יג]) – מוותר על נקמה ומשאיר את המשפט לה'.]

כל הבגרויות בתנ"ך עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/tanach